

den ude fra kommende prisstigning hastigt forplantede sig til de indenlandske engros- og detailpriser.

Prisstigningen for importvarer blev i nogen grad forstærket ved den forringelse af kronens værdi over for guldvaluta, der blev gennemført i begyndelsen af september 1939, idet den danske krone da fulgte sterling i et fald på omkring 8 pct.

Med den fuldstændige afspærring fra den oversøiske import, der fulgte af *den tyske besættelse*, mistede prisstigningen for råvarer på verdensmarkedet og de for disse gældende meget høje fragsatser deres afgørende betydning for prisudviklingen, og i de første måneder efter besættelsen skete der et vist fald i engros-pristallet for importvarer. Når den følgende tid indtil sommeren 1941 på trods heraf og på trods af, at prisreguleringen blev skærpet og effektiviseret, var præget af en fortsat stærk prisstigning, stod dette i første række i forbindelse med den betydelige forhøjelse af kornpriserne, som blev gennemført ved kornloven af 25. juli 1940, samt de meget betydelige prisstigninger for landbrugets og fiskeriets eksportvarer og dermed for disse varers priser på hjemmemarkedet.

Detail-pristallet, der for juli 1939 var opgjort til 183 (1914 = 100), steg i tiden indtil juli 1941 til 275, hvorefter pristallet bragtes til standsning på et niveau, der lå ca. 50 pct. højere end før krigen. Til stabiliseringen bidrog særlig, at hjemmemarkedspriserne blev gjort uafhængige af stigningen i eksportpriserne, ligesom stigningen i importpriserne efterhånden begrænsedes, samtidig med at det lykkedes at gøre priskontrollen mere og mere effektiv. I de følgende år steg detail-pristallet kun med relativt få points, således at det ved krigens slutning ialt var steget ca. 60 pct. i forhold til 1939. Det må dog herved erindres, at forringelser af varernes kvalitet i almindelighed ikke påvirker detail-pristallet.

Engros-pristallet steg under krigen med ca. 100 pct.; dette gennemsnit dækker dog over betydelige forskelligheder, idet engros-priserne for im- og eksportvarer steg væsentligt mere end priserne for hjemmemarkedsvarer.

I den udstrækning, det således lykkedes gennem priskontrollen at bremse prisstigningen under krigen, måtte besættelsestidens vareknaphed i forbindelse med de stigende indkomster afsætte sig i pengeregighed, således at „de ledige penge“ blev et af hovedproblemerne i efterkrigstidens økonomiske politik.

Efter besættelsens ophør i maj 1945 faldt engros-pristallet (fra 219) —hovedsagelig som følge af de lavere importpriser for olie, jern og andre metaller samt tekstilvarer —, men fra februar 1946 til december 1948 er engros-pristallet steget med 30 pct. fra 202 til 263; den største stigning fandt sted efter sommeren 1946, da U.S.A. ophævede sin priskontrol. Engros-pristallet lå herefter i januar 1949 på 262 points (1935 = 100) eller ialt 20 pct. over niveauet i maj 1945.

I samme periode er detail-pristallet steget med 8 pct. fra 288 i april 1946 til 310 i januar 1949 (1914 = 100).

Det er i nogen grad lykkedes at hindre, at de over udenrigshandelen kommende prisstigninger har afsat sig i tilsvarende stigninger i engros-pristallet for hjemmemarkedsvarerne; stigningen for disse varer kan næsten udelukkende henføres til stigningen for levnedsmidler. Engros-pristallets stigning er ikke slået fuldt igennem i detail-pristallet. Iøvrigt har der i de sidste år fundet en forbedring sted i vort bytteforhold overfor udlandet, idet engros-priserne for eksportvarer er steget mere end engros-priserne for importvarer.

IV. Den økonomiske baggrund.

A. Den internationale udvikling efter krigen.

Krigen medførte en betydelig *skærpelse af Europas økonomiske problemer*. Foruden de store ødelæggelser ved direkte krigshandlinger var Europas produktionsapparat ved